

Zbydniów

Autor: Grzegorz Statek
06.04.2007.

Zarys historii wsi Zbydniów

Zbydniów jak wynika z badań językoznawców, jest zmienioną nieco postacią staropolskiego imienia Zbygniew, który z czasem, pod wpływem pisowni łacińskiej stał się Zbigniewem, zachowując jednak pierwotne y w zdrobniałej postaci Zbyszek.

Samo imię Zbigniew tłumaczy się jako "zbyć gniew", lub "krze-piący gniew" (zapał wojenny). Aby wyjaśnić w jaki sposób słowo Zbi-gniew przekształciło się w Zbydniów najpierw trzeba przyrzeć się, jaka była postać określenia Zbydniów w dawniejszych wiekach. Po raz pierwszy Zbydniów wspomniany jest w roku 1368 jako Sbigniew i w tej samej postaci występuje również w dokumentach w wieku XV, jednakże istnieją przesłanki do tego, by jej istnienie umiejscowić już w czasach Władysława Łokietka, kiedy to owa osada została lokowana na prawie niemieckim.

W roku 1526 występują formy Sbygnow, Sbignyew natomiast w 1581 nazwa wsi ma postać Zbigniew. Forma Zbygniew//Zbygniów trwała w wieku XVII o czym świadczą księgi parafialne w Żegocinie, do której to parafii Zbydniów należał od XVII do połowy XIX wieku. Wcześniej, bo w wieku XV i XVI Zbydniów należał do parafii w Trzcianie.

Z powodu dużego oddalenia wsi od parafii w Żegocinie (około 10 kilometrów) a bliskości kościoła w Tarnawie, chrzest dzieci ze Zby-dniowa odbywał się tylko częściowo w Żegocinie, przeważnie zaś w Tarnawie, zaś śluby i pogrzeby zbydniowian odbywały się najczęściej w kościele parafialnym zarówno w wieku XVII jak i XVIII. Dopiero bowiem na mocy rozporządzenia gubernialnego z roku 1825 nastąpiło oddzielenie Zbydniowa od Żegociny i przydzielenie go do parafii w Tarnawie.

Najstarsza księga zaślubin w kościele w Żegocinie obejmuje lata 1610-1692, a księga ochrzczonych dotyczy lat 1645-1695. W obu tych księgach Zbydniów zapisany jest przeważnie jako Zbygniew (Zbi-gniew) lub w postaci Zbygniów. Forma Zbydniew zapisana jest po raz pierwszy w roku 1656 przez proboszcza żegocińskiego, który pi-sze poza tym wypadkiem zawsze Zbigniew (Zbygniew) rzadziej zaś Zbygniów. Jego następcy zapisują nazwę podobnie. Ślad przejścia Zbygniów na Zbydniów widoczny jest w księdze ochrzczonych z roku 1665, w której w wyrazie Zbygniów zauważyć można poprawki, a to g na d, lub d na g . Dopiero w latach 1679-1692 nowa postać Zbyd-niów zapisana jest aż 11 razy i ona to zyskuje przewagę nad użytą 4 razy formą Zbygniew. Zbydniów był widocznie wtedy formą gwaro-wą, którą żegocińscy proboszczowie słyszeli od zbydniowian przy-jeżdżających tu na śluby i zapowiedzi i w ten sposób utrzymała się w księgach parafialnych. Forma Zbydniów nie od razu jednak przyjęła się w kancelarii w Żegocinie, a dowodem na to jest fakt iż w latach 1751-1777 postać Zbygniów jest częściej zapisywana niż postać Zbyd-niów. To samo miało miejsce w 1754 roku, gdy chrzczono dziecko A. Dembińskiego, łowczego krakowskiego, a ojcowie tego dziecka po-chodzili "de villa Zbygniow". Podobne wahania występują jeszcze przez cały wiek XVIII w księgach parafialnych w Tarnawie zwłaszcza w najstarszej z nich pochodzącej z lat 1721-1776, gdzie występuje 4 razy forma Zbydniów którą niewątpliwie słyszał od ludności. Następ-ni proboszczowie obok formy Zbydniów zapisywali starszą jej postać Zbygniew. Dla przykładu ksiądz K Janikowski w latach 1721-26 pisze wyłącznie Zbygniew, przez dalsze lata zaś na przemian Zbygniew i Zbydniew. Dopiero później pisze Zbydniew//Zbydniów. Następny proboszcz, S. Gutowski, używa w latach 1747-1752 nazwy Zbygniew. Jego następca, P. Nowoszycki, dopiero koło połowy lat sześćdziesią-tych wieku XVIII pisze Zbydniów. W latach 1778-1809 obok formy Zbydniów spotyka się jeszcze Zbygniew, ale najwyraźniej forma obecna właśnie w tym czasie wyparła stare formy. W parafii łapanowskiej w księgach z końcem XVIII wieku Zbydniów kilkakrotnie zapisany jest jako Zbygniów w latach 1813, 1822, lecz spowodowane jest to tym, iż zapisującym był cysters, który kierował się występującą w księgach parafialnych w Tarnawie starą pisownią.

Na przytoczonych przykładach obserwować można jak prawo obywatelstwa powoli zyskuje sobie w księgach urzędowych forma Zbydniów, żywa w ustach ludu już w wieku XVII weszła na stałe do ksiąg parafialnych dopiero po 150 latach.

Jeżeli chodzi o najwcześniejszych właścicieli Zbydniowa, to w roku 1581 należał aż do 3 osób: wdowy Wieruskiej, posiadającej 1 łan ziem-ski, Wincentego Wieruskiego, którego część miała 1 łan kmiecy oraz Laurentiusa Gabońskiego, płacącego pobór od 5 półłanków. Pół wie-ku później wieś posiadał Andrzej Lipski, a po nim w 1680 właścicie-lem Zbydniowa był Jan Stanisław Lipski. Wtedy to wieś obejmowała 3 łany kmiecy, 5 zagród z rolą oraz 1 młyn. O kolejnych właścicielach powiemy szerzej w dalszej części opracowania.